

omgevingsdienst
HAAGLANDEN

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
T (070) 21 899 02
E vergunningen@odh.nl
I www.odh.nl

Zaaknummer : 00517835
Ons Kenmerk : ODH-2018-00112594
Datum : 11 FEB. 2019

Beschikking

Wet natuurbescherming - Beheer en schadebestrijding

Onderwerp

Op 8 mei 2018 hebben wij een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.17, in samenhang met artikel 3.3, eerste lid, alsmede artikel 3.26, derde lid, van de Wet natuurbescherming ontvangen. De aanvraag heeft betrekking op de uitvoering van de schadebestrijding van zwarte kraaien en kauwen, zoals beschreven in 'Faunabeheerplan kauw Zuid-Holland 2017 - 2023' en 'Faunabeheerplan zwarte kraai Zuid-Holland 2017 - 2023'. De aanvraag heeft betrekking op het doden door middel van cervicale dislocatie voor het uit het lijden verlossen van gewonde zwarte kraaien en kauwen, alsmede op het gebruik van het geweer een half uur voor zonsopkomst en binnen de afpalingskring van een eendenkooi, in aanvulling op de landelijke vrijstelling. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen, zoals genoemd in:

- artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het doden van de zwarte kraai (*Corvus corone*) en kauw (*Corvus monedula*);
- de krachtens artikel 3.26, tweede lid, van de Wet natuurbescherming gestelde regels, voor wat betreft:
  - o artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer een half uur voor zonsopkomst;
  - o artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder c, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, aanhef en onder d, van de Wet natuurbescherming.

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode tot en met 15 juli 2023.

**omgevingsdienst
HAAGLANDEN**

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen;
- II. dat in aanvulling op de landelijke vrijstelling ter uitvoering van de ontheffing zoals bedoeld onder I. gebruik gemaakt mag worden van de volgende methode:
  - a. het doden door middel van cervicale dislocatie;
- III. de voorschriften 1 tot en met 4 te verbinden aan deze ontheffing;
- IV. de aanvraag van 24 augustus 2017 en de aanvullingen van 17 juli 2018 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- V. het volgende document onderdeel te laten zijn van deze ontheffing:
  - samenvatting ingediende zienswijze en onze reactie hierop, ODH-2018-00150143;
- VI. dat deze ontheffing geldig is tot en met 15 juli 2023.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlage

1. Samenvatting ingediende zienswijze en onze reactie hierop, ODH-2018-00150143

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

**omgevingsdienst
HAAGLANDEN**

VOORSCHRIFTEN

Voorschriften voor de Faunabeheereenheid Zuid-Holland

1. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland verleent toestemming voor uitvoering van de ontheffing schriftelijk of digitaal.
2. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland zal de uitvoerder alleen toestemming geven voor gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi op basis van schriftelijke toestemming van de kooiker van de eendenkooi ter plaatse. In deze toestemming kan de kooiker beperkingen stellen aan de schadebestrijding.

Voorschriften voor de uitvoerder

3. De uitvoerder van de ontheffing dient te voldoen aan de gestelde uitvoeringsregels zoals vermeld op het uitvoeringsformulier van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.
4. De uitvoerder van de ontheffing dient (een kopie van) de ontheffing en (een kopie van) het uitvoeringsformulier, waarop de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toegekende uitvoeringscode is vermeld, te kunnen tonen.

omgevingsdienst HAAGLANDEN

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 8 mei 2018 hebben wij een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.17, in samenhang met artikel 3.3, eerste lid, alsmede artikel 3.26, derde lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen. De aanvraag heeft betrekking op de uitvoering van de schadebestrijding van zwarte kraaien en kauwen, zoals beschreven in 'Faunabeheerplan kauw Zuid-Holland 2017 - 2023' en 'Faunabeheerplan zwarte kraai Zuid-Holland 2017 - 2023'. De aanvraag heeft betrekking op het doden door middel van cervicale dislocatie voor het uit het lijden verlossen van gewonde zwarte kraaien en kauwen, alsmede op het gebruik van het geweer een half uur voor zonsopkomst en binnen de afpalingskring van een eendenkooi, in aanvulling op de landelijke vrijstelling. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb, voor wat betreft het doden van de zwarte kraai (*Corvus corone*) en kauw (*Corvus monedula*);
- de krachtens artikel 3.26, tweede lid, van de Wnb gestelde regels, voor wat betreft:
  - o artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer een half uur voor zonsopkomst;
  - o artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder c, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, aanhef en onder d, van de Wnb.

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode tot en met 15 juli 2023.

Procedure

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Bevoegd gezag

De handelingen worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 2 augustus 2018 tot 13 september 2018.

Naar aanleiding hiervan is de volgende zienswijze binnen de termijn ingebracht. Op 20 augustus 2018 is een zienswijze ontvangen namens Fauna4Life en Stichting Animal Rights.

Bijlage 1 bij dit besluit bevat een korte samenvatting van de ingediende zienswijzen en onze reacties hierop.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn geen wijzigingen aangebracht.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag voor de zwarte kraai en kauw is getoetst aan de artikelen 3.1 tot en met 3.3, 3.17 en 3.26 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland (verder: de beleidsregel).

De zwarte kraai en kauw zijn van nature in Nederland in het wild levende vogels en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

omgevingsdienst HAAGLANDEN

Op grond van artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb is het verboden de zwarte kraai en kauw opzettelijk te doden.

Op grond van artikel 3.15, tweede lid, van de Wnb, in samenhang met artikel 3.1, eerste lid, van de Regeling natuurbescherming (hierna: Rnb) heeft de minister vrijstelling verleend voor het vangen en doden van zwarte kraaien en kauwen in het kader van de wettelijke belangen 'belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren' en 'schade aan flora of fauna'.

In artikel 3.17, eerste lid, van de Wnb is bepaald dat wij ten behoeve van de beperking van de omvang van een populatie vogels ontheffing kunnen verlenen als bedoeld artikel 3.3, eerste lid, van de Wnb. Deze beperking dient nodig te zijn in het kader van één van de belangen genoemd in artikel 3.17, eerste lid, onder a, van de Wnb.

Op grond van artikel 3.3 van Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Op grond van artikel 3.26, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wnb kunnen regels worden gesteld over het (gebruik van) het geweer. Daarnaast is het krachtens artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a en c, van het Besluit natuurbescherming verboden om het geweer te gebruiken voor zonsopgang en na zonsondergang en binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, aanhef en onder d, van de Wnb. In artikel 3.26, derde lid, van de Wnb is bepaald dat wij ontheffing kunnen verlenen van de hiervoor genoemde verboden.

Beoordeling

Aanvraag

Per besluit van 5 juli 2017 (PZH-2017-606710455) zijn de faunabeheerplannen 'Faunabeheerplan zwarte kraai Zuid-Holland 2017-2023' en 'Faunabeheerplan kauw Zuid-Holland 2017-2023' (hierna: Faunabeheerplannen) voor de periode 16 juli 2017 tot en met 15 juli 2023 goedgekeurd. De bestrijding van zwarte kraaien en kauwen in Zuid-Holland wordt uitgevoerd volgens deze faunabeheerplannen. De aanvraag heeft betrekking op enkele verboden verbonden aan het gebruik van het geweer, alsmede een methode, te gebruiken bij de bestrijding van de zwarte kraai en kauw.

De zwarte kraai en kauw zijn door de minister op grond van artikel 3.15, eerste en tweede lid, van de Wnb landelijk vrijgesteld. Dit betekent dat deze soorten ter voorkoming van schade aan gewassen en fauna in het gehele land gedood mogen worden. Ter uitvoering van de vrijstelling zijn in artikel 3.3, eerste lid, van de Rnb middelen aangewezen die gebruikt mogen worden, te weten: geweren, honden (niet zijnde lange honden), haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds. Als methoden die mogen worden gebruikt ter uitvoering van de vrijstelling, zijn in artikel 3.3, tweede lid, van de Rnb aangewezen:

- het vangen of doden met gebruikmaking van niet-levende lokvogels;
- het vangen of doden met gebruikmaking van een akoestisch middel waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt;
- het vangen of doden met gebruikmaking van lokvoer, dat niet vergiftigd of verdovend is.

In de Faunabeheerplannen wordt het gebruik van enkele andere bij uitvoering van de vrijstelling noodzakelijke afwijkingen van het gebruik van het geweer en een methode nader onderbouwd. Er wordt ontheffing gevraagd voor het in aanvulling op de vrijstelling gebruik van het geweer een half uur voor zonsopkomst en binnen de afpalingskring van een eendenkooi. Daarnaast wordt ontheffing gevraagd voor

omgevingsdienst HAAGLANDEN

het doden van zwarte kraaien en kauwen door middel van cervicale dislocatie, om gewonde vogels uit hun lijden te verlossen. Deze methode is in wezen een aanvulling op de landelijke vrijstelling. Echter ontbreekt een wettelijke grondslag in de Wnb om deze methode toe te voegen aan de landelijke vrijstelling. Om deze reden is een ontheffing, zoals bedoeld in artikel 3.17, in samenhang met artikel 3.3, eerste lid, van de Wnb aangevraagd. In de praktijk zal de methode 'doden door middel van cervicale dislocatie' uitsluitend worden toegepast voor het uit het lijden verlossen van vogels, die gewond zijn geraakt door het handelen op de landelijke vrijstelling.

Staat van instandhouding

De staat van instandhouding van de zwarte kraai en kauw zijn in hoofdstuk 9 van de desbetreffende Faunabeheerplannen onderbouwd. Hieronder geven wij een korte samenvatting.

Beide soorten verkeren in een gunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als in Zuid-Holland. De in de Faunabeheerplannen voor Zuid-Holland beschreven schadebestrijding zal qua intensiteit een voortzetting zijn van de bestrijding die al vele jaren wordt uitgevoerd. De gunstige staat van instandhouding is door deze bestrijding niet in het geding gekomen.

Daarnaast heeft de minister bij het plaatsen van de zwarte kraai en kauw op de landelijke vrijstellingslijst vastgesteld dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Het aantal dieren dat, aanvullend op de vrijstelling, op basis van deze ontheffing gedood zal worden, is minimaal. Het doden van de vogels door middel van cervicale dislocatie dient immers uitsluitend om gewonde vogels uit hun lijden te verlossen. Dit betekent dat door het toestaan van deze methode geen extra dieren worden gedood. Ook van de geboden mogelijkheid om af te wijken van twee verboden, die verbonden zijn aan het gebruik van het geweer, is de verwachting dat deze niet van invloed zal zijn op de staat van instandhouding.

Wij menen dat de staat van instandhouding van de zwarte kraai en kauw door het verlenen van deze ontheffing niet in het geding zal komen.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van de belangen 'ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren' en 'ter bescherming van flora of fauna'.

De minister heeft bij het plaatsen van de zwarte kraai en kauw op de landelijke vrijstellingslijst reeds bepaald dat deze soorten in het gehele land schade aanrichten aan de genoemde belangen. Paragrafen 5.1 en 5.2 van de desbetreffende Faunabeheerplannen onderbouwen de schade aan deze belangen. Hieronder geven wij een korte samenvatting.

In 2010 wordt de door de zwarte kraai en kauw veroorzaakte gewasschade voor Nederland berekend op € 13,7 miljoen, te vermeerderen met dat deel van materiële kosten en personeelskosten (€ 20,4 miljoen euro op jaarbasis, voor alle schadebestrijding in Nederland) dat aan kraaien en kauwen moet worden toegerekend. Daarnaast kan de zwarte kraai met name schade veroorzaken aan bodembroedende (weide)vogels en hazen. Ditzelfde geldt voor de kauw, zij het in mindere mate.

Wij menen dat voldoende is aangetoond dat de twee aangevraagde wettelijke belangen in het geding zijn.

Geen andere bevredigende oplossing

In paragraaf 6.1 van de Faunabeheerplannen worden middelen voor het weren en verjagen behandeld. Hieronder zullen wij hier kort op ingaan. Veelal werken akoestische en visuele weringsmiddelen te kort om het gewas in de kwetsbare periode zodanig te beschermen dat de schade voor de grondgebruiker enigszins acceptabel wordt. Na korte tijd wennen de vogels eraan en ervaren zij dat ervan geen daadwerkelijke bedreiging uitgaat. Aangezien verjaging niet afdoende helpt en constante inspanning vraagt, zijn andere middelen nodig om schade te voorkomen. De landelijke vrijstelling van de zwarte kraai en kauw impliceert ook dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het doden van zwarte kraaien en kauwen. Er is voldoende aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

omgevingsdienst HAAGLANDEN

Middelen en methoden

Geweer voor een half uur voor zonsopkomst

Op grond van artikel 3.26, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wnb, in samenhang met artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a, van het Bnb is het verboden om het geweer te gebruiken voor zonsopgang en na zonsondergang. Er wordt ontheffing gevraagd om de bestrijding van zwarte kraaien en kauwen eerder te laten beginnen, namelijk vanaf een half uur voor zonsopgang. De reden hiervoor is dat deze vogelsoorten zich in de diepe schemering op weg begeven van de rustplaats naar de foerageerplek, alwaar ze schade kunnen veroorzaken. Door de mogelijkheid om te kunnen optreden vanaf een half uur voor zonsopkomst, kan de verjaging met ondersteunend afschot reeds beginnen voordat de vogels die dag zijn begonnen met foerageren. Hierdoor kan de schadebestrijding effectiever uitgevoerd worden.

Geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi

Ook wordt ontheffing gevraagd voor het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi. Het afpalingsrecht is een oud zakelijk recht dat anderen dan de kooiker belet om verstoringen te veroorzaken binnen de afpalingskring van een eendenkooi. In artikel 3.30, vijfde lid, van de Wnb is geregeld dat het verboden is voor ieder ander dan de kooiker van een eendenkooi, of degene die handelt met toestemming van die kooiker, om binnen de afpalingskring van die kooi handelingen te verrichten waardoor eenden binnen de afpalingskring kunnen worden verontrust. Het verbod om het geweer te gebruiken binnen de afpalingskring vloeit hieruit voort en is geregeld in artikel 3.26, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wnb juncto artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder c, van het Bnb: het verbod een geweer te gebruiken ter uitoefening van het bepaalde bij of krachtens de Wnb binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, aanhef en onder d, van de Wnb. Ook van deze bepaling kunnen wij ontheffing verlenen.

Nu zwarte kraaien en kauwen ook binnen de afpalingskring van een eendenkooi voorkomen en schade kunnen aanrichten, is het onder voorwaarden (zie hieronder) mogelijk om op te treden. Voordat de FBE deze ontheffing voor het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi doorschrijft, dient de desbetreffende kooiker schriftelijke toestemming te hebben gegeven voor het gebruik van deze ontheffing. Dit is vastgelegd in voorschrift 2. De kooiker kan voorwaarden stellen aan de schadebestrijding. Hierbij valt te denken aan beperkingen aan schadebestrijding in bepaalde tijden van het jaar, of het uitsluiten van bepaalde gebieden.

Cervicale dislocatie

In artikel 3.9, negende lid, van het Bnb is ten aanzien van het doden door middel van cervicale dislocatie bepaald dat dit uitsluitend mag worden toegepast voor het doden van in nood verkerende, gewonde vogels van een omvang kleiner dan of gelijk aan eenden, door personen die aantoonbaar de nodige kennis en vaardigheden bezitten om deze taak humaan en doeltreffend uit te voeren, en ingeval er redelijkerwijs geen alternatief middel voorhanden is met minder mogelijke nadelige gevolgen voor het welzijn van het desbetreffende dier.

Het toepassen van cervicale dislocatie is reeds beperkt door de wetgever. Het is niet nodig om deze beperking ook op te nemen in de ontheffing, dit is immers al geregeld. Hoewel wij ervan uitgaan dat de schadebestrijders kundig het geweer hanteren, kan er door samenloop van omstandigheden een situatie ontstaan dat een zwarte kraai of kauw geschoten is, maar niet direct sterft. Wij menen dat het in het kader van het dierenwelzijn de voorkeur geniet om dit dier dan zo snel en humaan mogelijk uit zijn lijden te verlossen, zoals de wetgever ook bedoeld heeft bij het opnemen van deze methode – en de bijbehorende beperkingen – in artikel 3.9 van het Bnb.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren. Die mogelijkheid geldt bijvoorbeeld voor de bestrijding van zwarte kraaien en kauwen in Natura 2000-gebieden. Hiervoor zijn wij bevoegd gezag.

**omgevingsdienst
HAAGLANDEN**

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikelen 3.17, eerste lid (in samenhang met artikel 3.3) en 3.26, derde lid, van de Wnb worden verleend.

Bijlage 1: Samenvatting ingediende zienswijze en onze reactie hierop

Er is één zienswijze ontvangen van Fauna4Life en Stichting Animal Rights. Hieronder staat een korte samenvatting van de zienswijze en onze reactie hierop.

Omvang landbouwschade

In het faunabeheerplan ontbreekt concrete en recente informatie over de omvang van daadwerkelijk door zwarte kraaien en/of kauwen in de provincie aangerichte schade aan gewassen. Ook ontbreekt een deugdelijke onderbouwing van een eventuele reële schadedreiging. Bovendien zijn aan de ontheffing geen beperkingen gesteld met betrekking tot plaats en tijd, waardoor er geen sprake is van maatwerk.

Reactie

De zwarte kraai en kauw zijn geplaatst op de landelijke vrijstellingslijst als bedoeld in artikel 3.15, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb), hetgeen betekent dat deze vogelsoorten in het hele land schade veroorzaken. Daarnaast betekent de plaatsing van de zwarte kraai en kauw op de landelijke vrijstellingslijst dat daarmee vaststaat dat geen andere bevredigende oplossing bestaat voor de bestrijding van de schade dan het afschot van deze soorten en dat geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van deze soorten¹. In de Nota van toelichting staat ter verduidelijking van artikel 3.1 van het Besluit natuurbescherming (hierna: Bnb) hierover onder meer dat nog altijd vaststaat dat de dieren van deze soorten nog steeds voldoen aan de criteria om in aanmerking te komen voor aanwijzing. De criteria voor aanwijzing zijn ontleend aan de vereisten van artikel 9 van de Vogelrichtlijn.

Indien een soort voorkomt op de vrijstellingslijst behoeft de grondgebruiker derhalve niet in individuele gevallen te beoordelen of de soort belangrijke schade aanricht, die afweging is al gemaakt bij het besluit tot verlening van de vrijstelling. In artikel 3.15, vijfde lid, van de Wnb is de reikwijdte van de vrijstelling bepaald. Dit houdt, samengevat weergegeven, in dat de grondgebruiker handelingen, op de gronden die hij in gebruik heeft of in het omringende gebied, mag verrichten ter voorkoming van schade in het lopende jaar dan wel dreigende schade in het daarop volgende jaar. In het faunabeheerplan² is reeds toegelicht waarom concrete informatie over de omvang van de aangerichte schade door de zwarte kraai en de kauw niet kan worden gegeven. De schade van landelijk vrijgestelde soorten komt immers niet voor een vergoeding in aanmerking, waardoor deze evenmin door het Faunafonds wordt getaxeerd. De minister heeft echter al beoordeeld dat deze gewasschade landelijk is geraamd op €13,7 miljoen. Gelet op de aanwezigheid van arealen gewassen in Zuid-Holland, maar ook bijvoorbeeld ruwvoer, waaraan zwarte kraaien en kauwen schade veroorzaken, als omschreven in paragraaf 5.1 van het faunabeheerplan, en de aanwezigheid van deze algemeen voorkomende soorten, is het aannemelijk dat een substantieel deel van die landelijk geraamde schade zich ook daadwerkelijk in Zuid-Holland zal voordoen.

Gezien het vorenstaande is de (dreigende) schade in Zuid-Holland voldoende onderbouwd.

Schade aan fauna

Met betrekking tot schade aan fauna ontbreekt een deugdelijke onderbouwing. Uit het rapport 'Weidevogels en predatie: een literatuuroverzicht'³ blijkt dat zwarte kraaien eieren en jongen prederen, maar kauwen vrijwel niet. Ook het broedselverlies door zwarte kraaien betekent niet dat dit per definitie als 'schade aan fauna' zoals in de Wnb kan worden aangemerkt. Tevens wordt er op gewezen dat de informatie uit dit rapport dateert van tien jaar geleden en niet over Zuid-Holland gaat.

¹ Zie de Nota van toelichting behorende bij het Besluit natuurbescherming (hierna: Nota van toelichting), p. 68 en 69.

² Faunabeheerplan Kauw Zuid-Holland 2017-2023, p. 17 en Faunabeheerplan Zwarte kraai Zuid-Holland 2017-2023

³ E.B. Oosterveld (2011), Weidevogels en predatie: een literatuuroverzicht, A&W-rapport 1448. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek.

Reactie

Allereerst wordt verwezen naar hetgeen onder het kopje 'omvang landbouwschade' staat vermeld met betrekking tot de plaatsing van de zwarte kraai en kauw op de landelijke vrijstellingslijst. Dat de kans op predatie door een kraai groter is dan door een kauw, betekent niet dat predatie door een kauw niet plaatsvindt. In de toelichting, behorende bij het Bnb, op de in artikel 3.1 genoemde soorten, staat immers het standpunt en beoordeling van de minister op dit punt, namelijk dat de kauw en zwarte kraai ook schade veroorzaken door predatie van kuikens en jonge vogels.

Ten aanzien van het aangehaalde rapport, wordt het navolgende opgemerkt. Ten tijde van de vaststelling van het faunabeheerplan was het rapport 6 jaar oud. In dit rapport wordt een overzicht gegeven van meerdere internationale en nationale literatuuronderzoeken op het gebied van weidevogels en predatie. Er is onder meer gekeken naar factoren die predatie beïnvloeden, maatregelen om predatie te verminderen alsmede de representativiteit voor de Friese situatie. In grote lijnen kan de Friese situatie worden vergeleken met die van Zuid-Holland. Echter als gevolg van de omstandigheid dat in Zuid-Holland sprake is van meer verstoring, wegen en versnippering, is het aannemelijk dat de dichtheden van vogels in Friesland hoger dan in Zuid-Holland zijn. In het rapport staat niets over trends of spreiding, het betreft uitsluitend een literatuur onderzoek. Gelet daarop maakt de omstandigheid dat het rapport thans 8 jaar oud is, niet afdoet aan de actualiteit en de representativiteit ervan. Overigens is niet uit later onderzoek gebleken dat de soorten predatoren, die in Nederland voorkomen, nadien (aanzienlijk) zijn veranderd.

Alternatieve maatregelen

De FBE heeft niet aangetoond dat er in de provincie op een deugdelijke manier alternatieve maatregelen zijn ingezet en dat daarbij toch belangrijke schade is opgetreden. Hiermee is onvoldoende aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn.

Reactie

Zoals reeds hiervoor is opgemerkt onder het kopje 'omvang landbouwschade' zijn de alternatieve oplossingen reeds bij afweging tot het plaatsen van de zwarte kraai en kauw op de landelijke vrijstellingslijst, vanwege onder meer schade aan gewassen alsmede schade aan fauna, betrokken en dient die beoordeling niet nogmaals te worden verricht.